

В статті визначено підстави та основні аспекти створення модифікаційних рядів типології інституту зайнятості. Основні висновки та результати досліджень зводяться до наступного:

- поширено поняття «типологія» на інститут зайнятості;

- виявлено та досліджено типологічні ознаки класифікаційних рядів наочної області інституту зайнятості;

- типологію інституту зайнятості представлено модифікаційними рядами, що існують в просторовій системі координат, відбивають основні напрями функціонування інституту, утворюють його алгоритми вибору та є основою формування ідеального типу в трансформації інституту на сучасному ринку праці;

- модифікаційні ряди типології інституту зайнятості створено за трьома типологічними ознаками: організаційною Q (рівнями 1–3), функціональною (завданнями Z) та технологічною (процесами P рівнів 1–3) на класифікаційних рядах наочної області інституту зайнятості;

- виконано аналіз модифікаційних рядів типології інституту зайнятості, оцінки складових яких відбивають їхню відповідність класифікаційним рядам наочної області інституту зайнятості, розробленим на підставі логіко-семантичного аналізу [11], та системно-онтологічній інтерпретаційній моделі [12];

- створено підстави для корегування класифікаційних рядів наочної області інституту зайнятості та систему типологічних ознак відмінності модифікаційних рядів різних рівнів його типології;

- виконано експериментальну перевірку працездатності типології інституту зайнятості.

Список джерел

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь: Э.Б. Алаев. – М.: Мысль, 1983. – 350 с.
2. Каган М.С. Системное рассмотрение основных способов группировки: М.С. Каган / Философские и социологические исследования. – 1977. – Вып. 17. – С. 17-25.
3. Коротков Э.М. Исследование систем управления: Э.М. Коротков. – М.: ДеКА, 2000.
4. Шаблій О.И. Межотраслевые территориальные системы (проблемы метеорологии и теории) / О.И. Шаблій. – Львов: Высшая школа, 1976. – 200 с.
5. Ядов В.А. Социологические исследования: методология, программа, методы: В.А. Ядов. – М.: Наука, 1987. – 247 с.
6. Горский Д.П. Краткий словарь по логике: Д.П. Горский, А.А. Ивин, А.П. Никифоров. – М.: Просвещение, 1991.
7. Кондаков Н.И. Логический словарь: Н.И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 717 с.
8. Харвей Д. Научные объяснения в географии. Общая методология науки и методология географии: Д. Харвей. – М.: Просвещение, 1974. – 502 с. – С. 227.
9. Большая советская энциклопедия. – М.: Сов. энциклопедия, 1976. – Т. 25. – 600 с. – С. 564.
10. Українська радянська енциклопедія. – К.: Укр. рад. енциклопедія, 1984. – Т. 11. – Кн. 1. – 606 с.
11. Крапівина Г.О. Логіко-семантична модель наочної області зайнятості: Г.О. Крапівина / Економічний вісник Донбасу. – 2013. – №3.
12. Крапівина Г.О. Системно-онтологічний аналіз трансформації зайнятості в сучасних умовах: Г.О. Крапівина / Вісник економічної науки України. – 2013. – №1.

В. Куриляк
м. Тернопіль

КЛАСТЕРИ ТА НАУКОВІ ПАРКИ ЯК РУХОМА СИЛА ПРОЦВІТАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ*

У розвитку сучасної економіки в останні десятиліття зростає роль кластерів. Особливого значення їм надається регіональними владами адже кластери дають можливість мобілізувати місцеві трудові, матеріальні і фінансові ресурси. Тим самим забезпечується зростання регіональної і вже, як наслідок, національної економіки. Проте, в умовах глобалізації подальший розвиток потребує формування сильних кластерів, що відповідають завданням переходу до економіки знань. У зв'язку з цим виникає потреба розширення функцій виробничих мереж до реалізації завдань розвитку науки і техніки та використання їх досягнень у реальній економіці. У світовій економіці вже накопичений певний досвід формування та функціонування інноваційних систем, що спрямовані на забезпечення технологічного розвитку та реформування національних економік. Це наукові парки і наближені до них інноваційні об'єднання. Всесвітньо відомими прикладами таких структур є «Силіконова долина» (США), наукове місто Кіста (Швеція), METUTECH – Технополіс Середньо-східного технічного університету (м. Анкара, Туреччина) та інші. Розпочато розвиток таких структур і в Україні. Узагальненню і розвитку накопиченого досвіду присвячені дослідження ряду науковців, зокрема В.А. Барабаша М.Ю. Ільченка,

А. Катца, В.І. Ляшенка, О.А. Мазура, В.С. Шовкалюка та інших. Проте, Проте кластерні системи потребують подальших досліджень, зокрема в аспектах використання їх для цілей інноваційного розвитку.

Метою статті є узагальнення досвіду створення кластерних систем і наукових парків та створення аналітичної бази їх удосконалення у напрямі підвищення ролі локальних виробничих систем в формуванні інноваційної економіки.

Глобалізація призводить до зміни форм локальної організації виробництва. У світовому господарстві відбувається розвиток нових форм фрагментації, в рамках яких посилюються інтеграційні процеси. Спочатку він охоплював переважно групи національних економік і найчіткіше виявлявся у створенні Європейського Союзу, в якому зовнішньоекономічні зв'язки країн-членів орієнтовані переважно на партнерів по співробітництву. Проте, кордони таких утворень також досить масштабні і потребують доповнення локальними інтеграційними об'єднаннями через те, що в системі економічних відносин не можна одночасно «дружити» з усім світом, якщо не має співпадіння інтересів з приводу виробництва і реалізації товарів і послуг.

*Стаття підготовлена за результатами дослідження в рамках проекту «Сьомої рамкової програми» Європейського Союзу «Функціонування системи місцевого виробництва в умовах економічної кризи (порівняльний аналіз і бенчмаркінг для країн ЄС та поза його межами)» [«Functioning of the local Production Systems in the Conditions of Economic Crisis (Comparative Analysis and Benchmarking for the EU and Beyond)»]. Угода про надання гранту PIRSES GA-2011-295050.

Використання переваг відкритості національних економік ставить перед компаніями умови, за яких вони змушені обирати для розміщення своєї діяльності місця, у яких існує краще бізнес-середовище для їхніх потреб. Чим більші глобальні ринки, тим вища ймовірність того, що ресурси надходять у більш привабливі регіони, стимулюючи формування локальної спеціалізації і створення кластерів. Останні, набираючи вищої конкурентоспроможності, породжують нові кластери через потребу отримання додаткових послуг або надання послуг іншим спеціалізованим утворенням.

Архетипним прикладом регіону, в якому породжуються сильні кластери у багатьох високотехнологічних областях, є Силіконова долина США. Високі результати отримані сильними європейськими кластерами, створеними на основі використання американського досвіду. Вони спеціалізуються на фінансових послугах (Лондон), вирощуванні квітів (Голландія), біологічній фармацевтиці (Данія і Швеція) та інші. При цьому варто відзначити, що у багатьох країнах кластерна політика почала формуватися на регіональному рівні раніше за національний рівень. Так, у Німеччині такі землі, як Баден-Вюртемберг, Баварія, Північний Рейн-Вестфалія започаткували програми зі створення мереж, що об'єднували науку і бізнес, ще у 80-ті роки. Натомість, федеральний уряд ініціював перші програми у середині 90-х років [1].

Включення держави у кластерну політику значною мірою пов'язано з виникненням потреб у фінансуванні конкретних спільних проєктів. Як правило, воно обмежувалося стимулюванням процесів самоорганізації і формування кластерів в економіці регіонів. Це можна проілюструвати на прикладі програм з підтримки кластерів у Франції, які орієнтувалися на розвиток локальних виробничих систем («local productive system»). Вона надавала можливість отримання субсидій у середньому в сумі 37,5 тис. євро на кластер. Умови фінансової підтримки були відносно м'які: формування кластерної організації, що об'єднувала її засновників [2]. Вони могли витратити кошти на досить широкий перелік витрат, у тому числі на створення бренду; підтримку експорту; самоорганізацію підприємств, університетів і місцевих влад; отримання досвіду для реалізації у подальшому масштабніших програм. У 2006-2008 роках з огляду на успішність програм розвитку локальних виробничих систем їх змінила програма «Competitiveness clusters», фонд якої становив 1,5 млрд. євро, що розширювало діапазон підтримки кластерних ініціатив. З неї здійснювалося фінансування конкретних програм кластерів, що вже були сформовані і засвідчили свою ефективність.

Сильні кластери, маючи регіональне місце розташування, розповсюдили свою діяльність на глобальний економічний простір в аспектах залучення персоналу, технологій і інвестицій. Для них є притаманним обслуговування світових ринків і кооперація з іншими регіональними кластерами, що забезпечують додаткові внески до глобальних ланцюжків створення вартості. Зрештою, відбувається поглиблення спеціалізації у локальних просторах. У разі ж повільного включення в цей процес зростають ризики відставання регіону в економічному і соціальному розвитку і формування депресивного стану.

Оцінюючи розвиток кластерних систем у розвинутих країнах, треба зазначити, що вони, з одного боку, сприяли економічному розвитку з огляду на глобальні умови останніх десятиліть, а з іншого, - потребували адаптації до завдань, що постали у XXI столітті. Проте, міжнародні статистичні дослідження Т. Баль-Вожняк не підтвердили значного руху вперед в контексті інноваційності, особливо в нових державах – членах ЄС [3]. Існує гіпотеза щодо більшого впливу інноваційності на скорочення розриву рівня розвитку шляхом зниження вигоди від інтенсифікації перехідних процесів мережевої економіки, заснованої на ресурсах, до економіки, заснованої на знаннях.

Метою стратегії Європа-2020 стало зростання економічної потужності Європейського Союзу і рівня заможності його громадян. «Наші зусилля мають бути більше сфокусованими на розвиток конкурентоспроможності ЄС, продуктивності, потенціалу до зростання та економічного зближення. Нова стратегія концентрується на ключових сферах, щодо яких потрібно діяти: знання та інновації, більша стала економіка, вища зайнятість та соціальне залучення» [4], — йдеться у висновках Європейської Ради.

З метою підтримки високих життєвих стандартів та їх подальшого покращення Європа розпочала пошук нових організаційних форм для кластерів, які забезпечуватимуть прогрес у сфері інновацій. Це означає виконання вимоги підвищення продуктивності Європа у генеруванні нових ідей, щоб скоротити відставання від США і країн Азії в інноваційному розвитку. Відтак, європейські кластери розвиваються у напрямку трансформації в потужні каталізатори цього процесу, функціонуючи як пов'язані один з одним територіальні центри.

Сучасні погляди на роль кластерів, сформульовані у «Європейському меморандумі щодо кластерів», полягають у тому, що вони являють собою «регіональні центри концентрації і спеціалізованих компаній, пов'язані один з другим численними каналами, що створюють сприятливе середовище для інновацій. Вони роблять можливим «відкриті інновації», тобто створення і вдосконалення нових ідей у мережі, що складається з компаній і організацій, які співпрацюють між собою. Ці групи компаній і організацій сприяють усуненню перешкод для перетворення нових ідей у нові продукти і отримання максимальної вигоди від глобалізації» [5].

В планах розвитку до 2020 року, що розроблені Європейським Союзом і більшістю країн, які охоплюються «Європейською політикою сусідства», визначається перехід до інноваційної економіки. У реалізації цієї мети важливе значення мають наукові парки. В Україні їх створення і діяльність здійснюється відповідно із Законом України «Про наукові парки» від 25 червня 2009 року № 1563-VI. Науковим парком вважається юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проєктів наукового парку. Його партнерами можуть бути суб'єкти господарювання, які повинні для цього укласти відповідний договір. Пріоритетними напрямками наукового парку мають бути економічно і соціально зумовлені наукові, науково-технічні, та інноваційні види діяльності, що відповідають меті його створення, галузевому профілю засновника, враховують потреби регіону та узгоджуються з законами «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» і «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні».

Дослідження проблем розвитку наукових парків здійснюються багатьма українськими і зарубіжними науковцями. Серед них В. Андріянов (теоретичні основи наукових парків) [6]; М.М. Іванов, С.Р. Колупаєв (методи управління наукою та нововведеннями в США) [7]; А. Каратаєв (функціонування наукових парків у розвинених капіталістичних державах) [8]; В.К. Васенко (світовий досвід функціонування та стратегія розвитку вільних економічних зон в Україні) [9]; В.І. Ляшенко, А.І. Землякін, І.Ю. Підричєва, Т.Ф. Бережна (інфраструктура наукових парків) [10]; О.А. Мазур (світовий та український досвід функціонування технологічних парків) [11]; В. Семиноженко (технопарки та досвід формування інноваційної економіки) [12]; Д.В. Табачник (світовий та український досвід функціонування технологічних парків) [13] та інші. Однак практика створення технопарків ще не отримала достатньо широкого розповсюдження, хоча певний досвід вже накопичено, що дає підстави для подальшого створення їх мережі.

Перший науковий парк «Київська політехніка» був створений на базі Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут» відповідно Закону України №523-V від 22.12.06 «Про Науковий парк «Київська політехніка» з метою організації масової інноваційної діяльності, спрямованої на інтенсифікацію процесів розроблення, виробництва та впровадження високотехнологічної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, підвищення надходжень до державного та місцевих бюджетів, прискорення інноваційного розвитку економіки України. Цей закон мав практично пілотне значення для формування нормативних правил і основних засад діяльності наукових парків.

Створення наукового парку «Київська політехніка» забезпечило залучення 55 іноземних та українських високотехнологічних компаній, близько сотні наукових груп і лабораторій КПП, що створюють для них потік конкурентоспроможних ноу-хау, понад 20 інженерних факультетів, які готують для компаній високоякісний персонал, кілька венчурних та інвестиційних фондів, які, в разі необхідності, виступають інвесторами окремих стартап-проектів. До роботи наукового парку залучається дедалі більше студентів, які не лише працюють у його компаніях, а й створюють у структурі бізнес-інкубатора парку власні маленькі компанії для виведення на ринок своїх винаходів і проектів [14].

Протягом 2005-2010 років учасники технопарку «Київська політехніка» вивели на ринок понад 150 нових продуктів і технологій. Серед доробок парку комплекс засобів обчислювальної техніки, що забезпечують користувача від побічного електромагнітного випромінювання; стратегічне планування та системне управління сталим розвитком мегаполісів України; енергоефективний екобудинки з комплексним використанням відновлюваних і нетрадиційних джерел енергії; технологія виробництва нових дієтичних продуктів харчування оздоровчої та профілактичної дії; мікросупутник; технології мало-витратного виробництва титану.

Організація і діяльність парку здійснюється відповідно трьох основних елементів моделі «потрійної спіралі» (triple helix), розробленої у 1996 р. професором Стенфордського і Единбурзького університетів Генрі Іцковіцем, яка включає університети, бізнес і державу [15]. Що ж до наукового парку «Київська політехніка», то активно працюють лише два учасники: університет і виробничий сектор (американські компанії Netcracker, USPolytech, EPAMSystems; «Європейський інститут інноваційних технологій» (Лондон), німецький науковий центр «Євроцентрум»; українські компанії — група DF, «Датагруп», «Технології природи», «ЮАвіа», херсонське підприємство «Судмаш», концерн «Укрпожсервіс», Київське підприємство «Меридіан» та інші). Держава ж практично не цікавиться досвідом роботи першого наукового парку країни. А тим часом вона могла б робити замовлення на створення високих технологій для критично важливих сфер: ресурсоенергозбереження, біотехнологій для харчового і аграрного секторів промисловості, інформаційних систем для ефективнішого управління різними ланками суспільства тощо. Така політика забезпечила б зниження високотехнологічного імпорту в Україну за цими напрямками.

Мережа наукових парків нині в Україні розширилася, проте їх вплив на формування інноваційної економіки ще неможливо здійснити. Щоб відслідковувати процеси функціонування наукових парків, доцільно виділити їхню мережу. У науковій літературі описуються такі наукові парки [10]:

- «Аерокосмічні інноваційні технології», що створений у 2010 році в рамках проекту ЄС «Підтримка наукоємних та інноваційних підприємств та трансферу технологій в Україні» на базі Національного авіаційно-

го університету (м. Київ);

- «Київський університет ім. Т. Шевченка», що створений наприкінці 2010 року науковими установами НАН України (Інститутом археології, Інститутом біоорганічної хімії та нафтохімії, Інститутом біохімії ім. О.В. Палладіна, Інститутом геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семенкова, Інститутом електрозварювання ім. Є.О. Патона, Інститутом історії України, Інститутом металознавства ім. Г.В. Курдюмова, Інститутом мікробіології та вірусології ім. Д.К. Заболотного, Інститутом органічної хімії, Інститутом прикладної фізики, Інститутом проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича, Інститутом проблем реєстрації інформації, Інститутом теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова) і вищими навчальними закладами IV рівня акредитації (Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Національним університетом харчових технологій);

- «АГРОЕКО», що створений на базі Інституту агроєкології і економіки природокористування Національної академії аграрних наук України (ІАЕП НААН України) за участю Інституту агроєкології і економіки природокористування НААН України, Інституту цукрових буряків та енергетичних культур НААН України, Інституту гідротехніки та меліорації НААН України, національного наукового центру «Інститут землеробства» НААН України, національного наукового центру «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» НААН України, Інститут сільськогосподарської мікробіології НААН України, національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» НААН України, Дарницького центру сприяння інвестиціям, інноваціям та високим технологіям, Київської обласної державної адміністрації, Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Серед науковців поширена думка, що деякі технопарки правомірно відносити до наукових парків з тим, щоб вони могли більшою мірою користуватися пільгами, які надаються фізичним особам такого статусу [16]. Зокрема, називаються технопарки «Київська політехніка»; «Текстиль», базою якого є Херсонський національний технічний університет; «Агротехнопарк» Національного університету харчових технологій і «Яворів» Національного університету «Львівська політехніка».

З огляду на наявність в Україні розвинутої мережі навчальних установ вищого рівня акредитації, науководослідних і проектно-конструкторських інститутів, а також формування сучасного бізнес-середовища можна вважати, що найближчим часом будуть створюватися нові потужні наукові парки. Нині розроблено проект формування мережі наукових парків у Донецькому регіоні з використанням механізму франчайзингового тиражування навколо ядра мережі, за яке приймаються Донецький науковий центр Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України та регіональні відділення Торговельно-промислової палати України у містах Донецьку і Луганську [10]. Пілотне проектування передбачає використання трьох варіантів: на базі наукової установи; на базі вищого навчального закладу IV рівня акредитації; і спільно науковими установами і вищими начальними закладами IV рівня акредитації. При цьому рекомендується застосовувати підхід «знизу», коли наукові парки формуються науковими установами і ВНЗ IV рівня акредитації ініціативно за умов позитивного ставлення і відповідної політичної підтримки влади. На другому етапі здійснюватиметься дуплікація, тобто формування дуплікованих наукових парків в іншому місті регіону за умови досягнення цілей створення пілотних наукових парків. На третьому етапі планується франчайзингове тиражування у формі передачі на комерційній або іншій договірній основі

відпрацьованої схеми функціонування пілотних і дуплікованих наукових парків для використання в інших містах і районах Донецької і Луганської областей.

Список джерел

1. Cluster policy in Europe. A brief summary of cluster policies in 31 European countries, 2008, P. 17 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.clusterobservatory.eu/system/modules/com.gridnine.opencms.modules.eco/providers/getpdf.jsp?uid=100146>.
2. Martin P. Public support to clusters: A firm level study of French "Local productive systems" / Martin P., Mayer, T. and Maunier F // Mimeographed, University of Paris I, 2010, p. 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://perso.uclouvain.be/florian.maunier/rsue.pdf>.
3. Баль-Вожняк Т. Економічні мережі як ефективні механізми координації інноваційної діяльності / Тереза Баль-Вожняк // Міжнародна економічна політика [Електронний ресурс] : наук. журн. – 2011. – № 12–13.
4. Європейська Рада схвалила стратегію Європа-2020. Євробюлетень. – квітень 2010. – № 4.
5. The European Cluster Memorandum. Promoting European Innovation through Clusters: An Agenda for Policy Action. Prepared by The High Level Advisory Group on Clusters, chaired by Senator Pierre Laffitte [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vinnova.se/upload/dokument/VINNOVA_gemensam/Kalender/2008/Klusterkonferens_jan08/European%20Cluster%20Memorandum%20Final.pdf.
6. Андриянов В. Научные парки. Юго-восточный вариант / В. Андриянов // Внешняя торговля. – 1990. – № 9.
7. Иванов М.М. США: Управление наукой и нововведениями / М.М. Иванов, С.Р. Колупаев. – М.: Наука, 1990. – 231 с.
8. Каратаев А. Научные парки развитых капиталистических стран. / А. Каратаев // Внешняя торговля. – 1990. – № 9.
9. Масенко В.К. Вільні економічні зони: стратегія розвитку: монографія / В.К. Васенко // Суми: Довкілля, 2004. – 348 с.
10. Ляшенко В.І. Перспективи розвитку наукових парків як елементів інфраструктури малого інноваційного підприємства в Україні / В.І. Ляшенко, А.І. Землянкін, І.Ю. Піддорица, Т.Ф. Бережна // Вісник економічної науки України. – 2012.
11. Мазур О.А. Технологічні парки. Світовий та український досвід / О.А. Мазур, В.С. Шовкалюк. – К.: Прок-бізнес, 2009. – 70 с.
12. Семиноженко В. Технологічні парки в Україні: перший досвід формування інноваційної економіки / В. Семиноженко // Економіка України. – 2004. – № 1. – С. 6.
13. Технологічні парки. Світовий та український досвід / за ред. Д.В. Табачника. – К.: Вид-во Тп ІЕЗ, 2004. – 48 с.
14. Дослідницькі університети як центри інноваційного розвитку країни [Електронний ресурс] / Інтерв'ю ректора Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут» журналісту газети «Дзеркало тижня» // Дзеркало тижня. – 2011. – № 2. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/articles/73711#article>.
15. Дежина И. Г. Государство, наука и бизнес в инновационной системе России / И. Г. Дежина, В. В. Киселева. – М.: Институт экономики переходного периода, 2007. – 184 с.
16. Немець Л. До питання функціонування технопарків у світі і в Україні / Людмила Немець, Надія Грищенко // Часопис соціально-економічної географії. Міжрегіональний науковий збірник. – 2010. – № 8.

Є. Куриляк

м. Тернопіль

РОЗВИТОК В УКРАЇНІ ЛОКАЛЬНИХ ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМ КЛАСТЕРНОГО ТИПУ*

Важливою тенденцією розвитку сучасної економіки є формування локальних виробничих систем, що забезпечують раціональне використання регіональних ресурсів. В умовах функціонування великої за територією і населенням країни, якою є Україна, вони мають певну специфіку через різноманітність видів економічної діяльності і регіональну спеціалізацію. Локальні виробничі системи створюються за кластерним принципом і мають різну ефективність і неоднаковий вплив на розвиток національних економік. Як свідчить зарубіжний досвід, деякі з них стають загальновідомими і конкурентоспроможними на міжнародному ринку. Світового визнання набули, наприклад, авіаційний кластер EMBRAER у Сан-Хосе-дус-Кампусі (São José dos Campos), галузь телекомунікаційного обладнання у Кампінасі (Campinas) та ряд інших кластерів у традиційних галузях таких, як виробництво меблів, взуття, кераміки, текстилю та одягу, що створені у Бразилії [1]. Україна перебуває на етапі поширення кластерного підходу до формування нових локальних виробничих систем, проте саме такі тенденції формуються у процесі її економічного розвитку. Однак в Україні не створено інституцій збору і узагальнення інформації щодо нових виробничих систем. Це стримує розробку політики забезпечення конкурентоспроможності кластерів.

У науковій літературі нині виділяється тенденція зростання інтересу науковців до проблем регіонального розвитку на основі створення локальних виробничих

систем кластерного типу. Відповідно аналізується існуюча практика. Це характерно для публікацій З. Варналія, М. Войнаренка, Л. Ганущак-Єфіменко, О. Кузьміна, Г. Семенова, С. Соколенка, Р. Сороки, Ю. Ульянченко, Л. Федулової, О. Чорної, В. Чужикова та ін. Проте, ці автори аналізують діяльність окремих кластерів, досліджуючи вибрані ними проблеми.

Метою статті є систематизація даних про кластери з метою створення бази розробки методології і методик розвитку кластерних систем в Україні. Такі дослідження мають усунути інформаційний дефіцит, який утворився в Україні через відсутність статистичного обліку процесів формування і функціонування локальних виробничих систем кластерного типу. При цьому будуть враховані інформаційні особливості щодо кластерів в Україні. Зокрема, в українській економіці на даний час більшою мірою можна сконцентрувати дослідження на регіональній спеціалізації та конкурентоспроможності. Іноземні ж дослідники, маючи кращу інформаційну базу, пов'язують аналітичні розробки з оцінкою фактору розташування та побудовою кривої локалізації, яка представляється локальним коефіцієнтом Джині [2]. Представлені у статті дані базуються на публікаціях у науковій і галузевій пресі.

Стратегічний розвиток України відбувається переважно за програмами урядових партій, тому що відсутня довгострокова програма, схвалена на парламентському і

*Стаття підготовлена за результатами дослідження в рамках проекту «Сьомої рамкової програми» Європейського Союзу «Функціонування системи місцевого виробництва в умовах економічної кризи (порівняльний аналіз і бенчмаркінг для країн ЄС та поза його межами)» [«Functioning of the local Production Systems in the Conditions of Economic Crisis (Comparative Analysis and Benchmarking for the EU and Beyond)»]. Угода про надання гранту PIRSES GA-2011-295050.